

Коваль клепле, поки тепле

Анатолій Григорук

— Мабуть, хтось нашого Муркаша зурочив, — сказала Денискові бабуня. — Був такий лагідний котик, такий потихоня! Миші могли йому вузлики на хвості в'язати. А тепер, бач, розласився до пташок. По деревах з гілки на гілку стрибає. Пуцьверінків кривдить.

— Ну, це йому так не минеться, — сказав, червоніючи від обурення, Дениско.

Другого дня він прокинувся раніше, ніж завжди. Швиденько вмивсь, одягся, з'їв пів тарілки вівсяної каші й почимчикував до сільської кузні.

Кузня стояла за вигоном у дикому вишняку. Вона була маленька, скособочена й чорна від кіптяви. Але там з ранку до вечора гуготіло в горні полум'я і лунав веселий передзвін молотків.

— Здрастуйте, — привітався Дениско, переступаючи поріг.

Коваль дядько Левко, кремезний і нешвидкий у рухах чоловік, тицьнув у жар синє, бо вже схололо, залізко, поклав на кувадло кліщі, витер пропаленим у кількох місцях фартухом пітне чоло й тільки по тому відповів:

— Доброго здоров'я й тобі. Чого це так рано встав?

— А наш кіт Муркаш до пташок розласився, — квапливо заходився пояснювати Дениско. — Підкрадеться і ловить. А я хочу на шию йому дзвіночка. Бо з дзвіночком дідька лисого підкрадешся. Дзвіночок що не ступиш — телень-телень! От пташки і встигнуть утекти.

— Діло! — підморгнув дядько Левко. — Сам придумав?

— Ні, це по телевізору про таке розказували... А ви мені дзвіночка викуєте? У крамниці їх зараз нема. А поки тато чи мама в район поїдуть, Муркаш всіх горобців і синиць виловить.

— Як така рахуба, то доведеться викувати, — сказав дядько Левко. — Тільки ось мою роботу попервах упораєм. Гайда, ставай до міха. Василь, що за молотобойця в мене, до військкомату поїхав. Восени йому в армію. То стажуйся — і я тебе на його місце візьму.

— А я хіба зможу? — щиро засумнівався Дениско.

— Не святі горшки ліплять, — розгладив вуса дядько Левко. — А ти хлопець бідовий. Думаю, саме враз будеш.

Підохочений щедрою похвалою, Дениско дотягся до металевої ручки міха і смикнув її донизу. Проте міх навіть не зворухнувся.

— Ти що, каші мало їв? — блиснув білозубою посмішкою дядько Левко.

— Чого це мало? — ображено засопів Дениско. — Цілих пів тарілки.

Він ухопився за ручку обома руками і, підстрибнувши, завис на ній у повітрі. Але тут-таки під вагою власного тіла опустився.

Міх важко зітхнув. З горна віялом приснули скалки. По кузні метнувся прохолодний

вітрець.

Тепер діло в Дениска пішло веселіше. Він підстрибував і опускався на землю, підстрибував і опускався. Міх задихав легко, на повні груди. Вугілля пойнялося фіалковим димком, а далі з нього виткнулося кілька язиків вогню. Хвилини за три залізко так розпеклося, що знов стало червоне аж до жовто-білого. Дядько Левко спритно вихопив його кліщами й поклав на кувадло.

— Тобі перекур, товаришу молотобоець, — сказав він. — Тепер моя черга чуба погріти. Відійди-но подалі, щоб іскри не дістали. Та швидше, бо наш брат коваль клепле, поки тепле.

Він легко, ніби граючись, загрюкав молотком по залізкові, то спліскуючи, то вигинаючи його. А Дениско дивився на ту спритну роботу, як зачарований.

— Це у свинарнику двері мінятимуть, — пояснив дядько Левко. — Старі оджили своє, струхлявіли, а нові для міцності обкувати треба.

— Знаю, — сказав Дениско. — У вас робота ого яка відповідальна і важлива.

— Е, зараз це ремесло не те, що колись, — пошкріб потилицю дядько Левко. — Нині все тобі на заводі мудрі автомати злагодять. А раніше й справді без коваля жодна жива душа не обходилась. Чи плуга там, чи рогача з коцюбою, чи завіса, чи підкови коням — все на ковалеві руки. Недарма у тьми-тьмущої люду прізвище — Коваль. А то ще — Ковальчук, Коваленко, Ковалина, Ковалишин. А візьми ти росіян. У них чи не найбільше Ковальових та Кузнецових. У поляків одне з найпоширеніших прізвищ Ковальський. А в англійців — Сміт, що теж значить "коваль". Тепер давай будемо згадувати приказки. І їх про ковалів достолиха. Може, знаєш хоч одну?

— А ви ж он казали: "Коваль клепле, поки тепле", — нагадав Дениско.

— Правильно. Молодець, що запам'ятав. А ще про нас кажуть: "Без плуга не орач, без молота не коваль", "У коваля руки чорні, а хліб білий", "Не бери заліза в руки, поки на нього не плюнеш" і так далі. Про гарного майстра відгукуються з повагою: "Добре тому ковалеві, що на обидві руки кує". А бракороба, що й одною рукою працювати не навчився, засміють: "Кував, грів та на пшик звів"...

Так у роботі та в щирій розмові дядько Левко з Дениском спорали всю роботу.

Під обід приніс Дениско з кузні манюнього, але голосного дзвіночка-скликанчика і на міцній шворці прив'язав Муркашеві на шию...

Маєте сумнів, чи допомогло це пташкам? Перевірте самі, от і знатимете.